

**Vilnius
University**

**„Nuotolinis vaikų ugdymas pandemijos dėl Covid-19 metu:
grėsmės bei galimybės ekosisteminiu požiūriu“ - esminiai
atradimai *ir kaip jie galėtų padėti mokyklai***

Prof. dr. Roma Jusienė
VU Filosofijos fakulteto Psichologijos institutas

Projektas

- **Nuotolinis vaikų ugdymas pandemijos dėl Covid-19 metu: grėsmės bei galimybės ekosisteminiu požiūriu: E-VAIKAI** (finansavo LMTLT, sut.nr. S-COV-20-11), 2020 metų birželio – gruodžio mėn.
- Tyrimo dalyviai: 1-8 klasių mokinių tėvai, mokytojai, 5-8 klasių mokiniai
- Du tyrimo etapai: birželis ir lapkritis; kiekybinis ir kokybinis tyrimai
- 250 tėvų apie jų vaikus, apklausa, anketavimas; 12 focus grupių
- Daugiau nei 1000 tėvų, daugiau nei 300 mokinių ir 300 mokytojų apklausa; 12 focus grupių
- Svarbiausios išvados ir rekomendacijos: www.emokykla.lt, www.mediavaikai.lt

Projekto vykdytojai

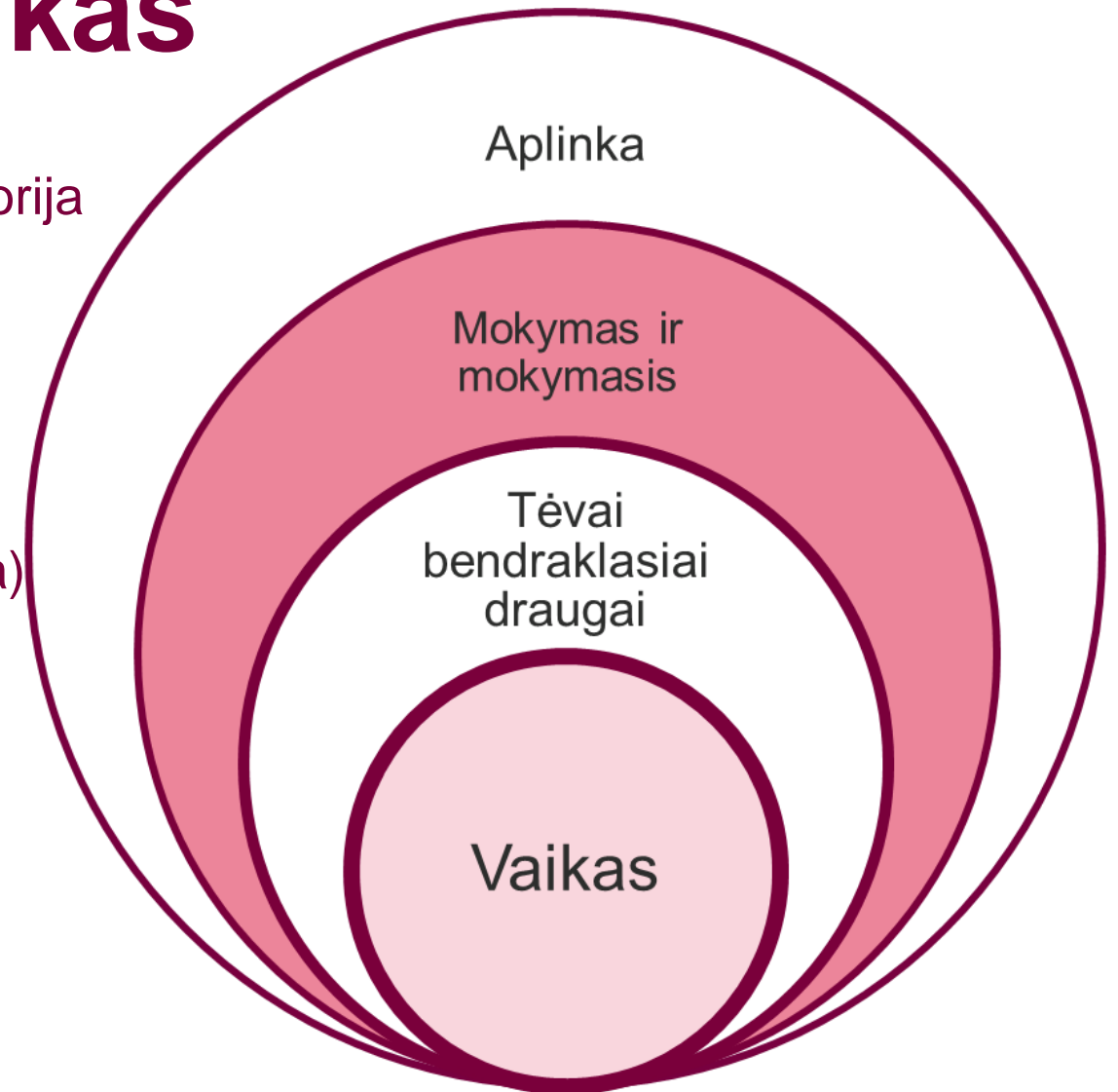
Vilnius
University

- **Vilniaus universiteto Filosofijos fakultetas Psichologijos institutas, Sociologijos ir socialinio darbo institutas, Ugdymo mokslų institutas; Medicinos fakultetas**
- **Prof. dr. Roma Jusienė** – Projekto vadovė, klinikinė psichologija, raidos ir sveikatos psichologija
- **Dr. Ieva Adomaitytė Subačienė** – sociologija, socialinės paslaugos
- **Dokt. Edita Baukienė** – edukacinė psichologija
- **Dr. Rima Breidokienė** – klinikinė psichologija
- **Doc. Virginija Būdienė** – švietimo politika
- **Doc. dr. Jolita Buzaitytė-Kašalynienė** – ugdymo mokslai ir socialinė pagalba
- **Kęstutis Dragūnevičius** – edukacinė psichologija
- **Doc. dr. Gražina Gintilienė** – edukacinė psichologija
- **Doc. dr. Sigita Girdzijauskienė** – edukacinė psichologija
- **Doc. dr. Vaiva Grabauskienė** – edukologija, matematinis ugdymas
- **Dr. Rūta Praninskienė** – medicinos mokslai, vaikų neurologija
- **Dokt. Erika Ruschhoff** – socialinė pedagogika, andragogika
- **Doc. dr. Vaiva Schoroškienė** – edukologija, humanitarinis ugdymas
- **Doc. dr. Irena Stonkuvienė** – edukologija, ugdymo mokslai
- **Prof. dr. Vaidotas Urbonas** – medicinos mokslai, vaikų gastroenterologija ir dietologija
- **Dokt. Jovita Žėkaitė** – sociologija, kriminologija

Dėmesio centre - vaikas

U. Bronfenbrenner (1986) ekologinių sistemų teorija
Bronfenbrenner & Morris (2007) ekosisteminis
požiūris

- Vaiko ir jo aplinkos kontekstų sąveikos:
- Šeimos (mikrosistema)
- Mokyklos (egzosistema)
- Švietimo ir socialinės politikos (makrosistema)
- Pandemijos laikotarpio (chronosistema)
- Atskirų sistemų bendradarbiavimas (mezosistema)

Keletas „nepatogių“ ekosisteminių klausimų

- Kuo Lietuva ir / ar jos situacija išskirtinė, kad galima nepaisyti PSO rekomendacijų?
- PSO rekomendacijos: 1) mokyklų uždarymas – paskutinė priemonė, kurios turi imtis šalys, valdant epidemiologinę situaciją; 2) atlaisvinant ribojimus pirmiausia turi būti grįžtama prie kontaktinio ugdymo
- Kur ir kaip stringa komunikacija?
- Komunikacija: 1) mokyklų bendruomenių nepasiekia rekomendacijos apie mokinių (bei mokytojų) sveikatą, jos stiprinimą; 2) mokyklų administracijos ir specialistai „nežino“, kad gali ir turi dalį mokinių pasiekti gyvai, kontaktiniu būdu (ugdyti ir teikti psichologinę pagalbą)
- Ar tik mokome ar ir (vis dar) ugdome?
- Ugdymas: 1) kaip jį ir jo tikslus suprantame ir kaip jis apibrėžiamas; 2) likdami nuotolyje didiname nuostolius

Ugdymas – dvasinių, intelektinių, fizinių asmens galių auginimas bendraujant ir mokant.

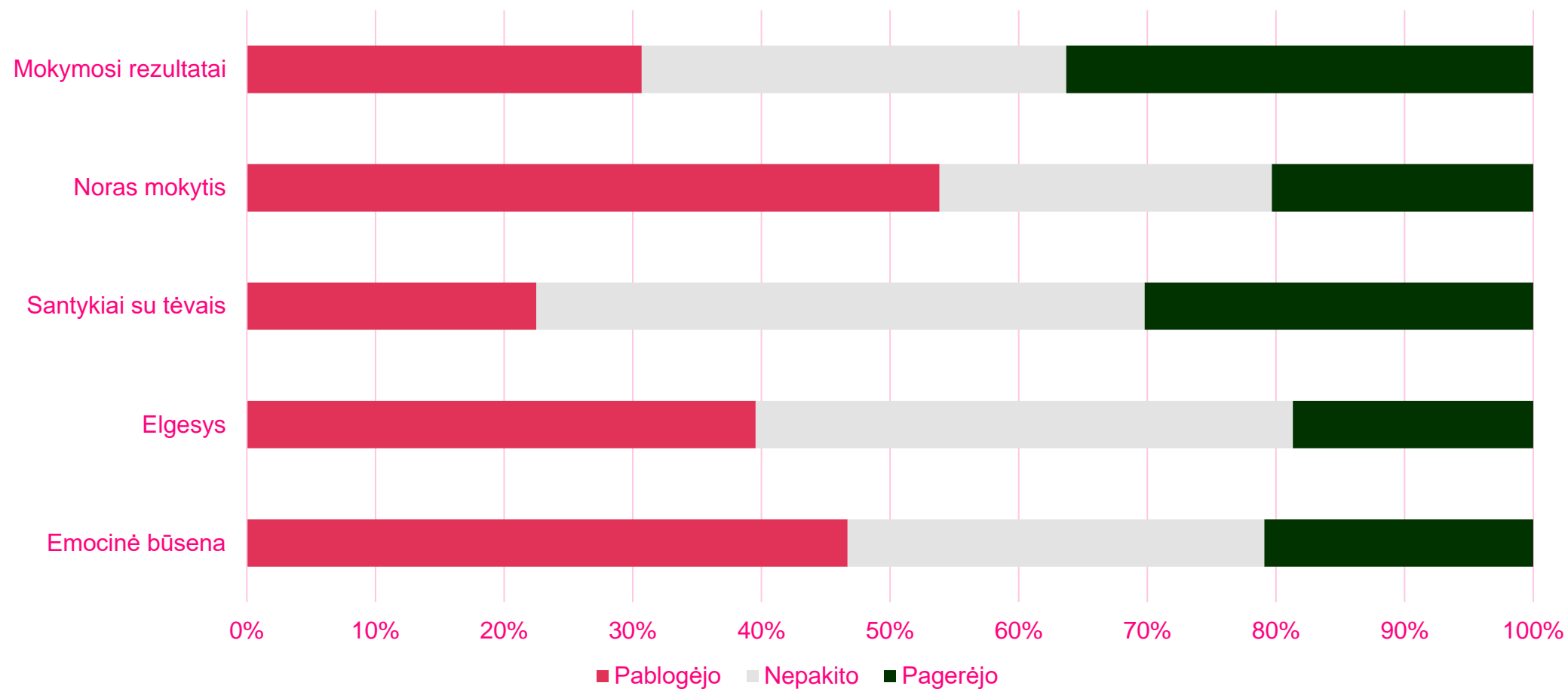
Keletas „nepatogių“ ekosisteminių klausimų

- Kuo Lietuva ir / ar jos situacija išskirtinė, kad galima nepaisyti PSO rekomendacijų?
- PSO rekomendacijos: 1) mokyklų uždarymas – paskutinė priemonė, kurios turi imtis šalys, valdant epidemiologinę situaciją; 2) atlaisvinant ribojimus pirmiausia turi būti grįžtama prie kontaktinio ugdymo
- Kur ir kaip stringa komunikacija?
- Komunikacija: 1) mokyklų bendruomenių nepasiekia rekomendacijos apie mokinių (bei mokytojų) sveikatą, jos stiprinimą; 2) mokyklų administracijos ir sporto klubai turi dalį mokinių pasiekti gyvai, kontaktiniu būdu (ugdyti ir teikti psichologinę pagalbą)
- Ar tik mokome ar ir (vis dar) ugdome?
- Ugdymas: 1) kaip jį ir jo tikslus suprantame ir kaip jis apibrėžiama? 2) likdami nuotolyje didiname nuostolius

Ugdymas – socialinis reiškinys, kuriantis žmogų, kaip asmenybę tuo metu, kai jis bendraudamas sąveikauja su aplinka bei žmonijos kultūros vertybėmis.

Tyrimo rezultatai

Ar pasikeitė?

Tyrimo rezultatai

- Mokytojų nuomonė tokia pati!
- Emocinė savijauta 38-40 proc. atvejų pablogėjo
- Elgesys 26 proc. atvejų pablogėjo
- Ar vaikas (6-14 metų) turi elgesio arba emocinių sunkumų?

Trečdalis visų
emocijų ir elgesio
sunkumų- tėvų ir
mokinių teigimu -
atsirado pandemijos
metu!

Elgesio/emocijų problemos	Tėvų atsakymai (pavasaris)	Mokiniai (5-8 klasės; rudo)	Mokinių tėvai (5- 8 klasės; rudo)	Pradinukų tėvai (rudo)
Neturi	46 proc.	58 proc.	64 proc.	72 proc.
Taip, nedidelių	39 proc.	28 proc.	27 proc.	21 proc.
Taip, didelių	15 proc.	14 proc.	9 proc.	7 proc.

Tyrimo rezultatai

- Padaugėjo regėjimo sutrikimų
- Padaugėjo vaikų, turinčių viršsvorį ar nutukimą
- **Viršsvoris:** 2018 m. – 15,8 proc.; 2020 m. rudenį – 23,8 proc.
- **Nutukimas:** 2016 m. – 5 proc.; 2020 m. pavasaris – 6,8 proc., 2020 m. rudenį – 8,8 proc.
- Padaugėjo galvos skausmų – nuo 37 proc. iki 55 proc. (11-14 metų amžiaus grupėje)

Emocinė savijauta stipriai susijusi su fizine sveikata: somatinės problemos signalizuoja emocines problemas

Svarbiausi rizikos veiksniai

- **Mažas fizinis aktyvumas** (tik trečdalis vaikų fiziškai aktyvūs rekomenduojamą bent 1 val./d.)
- **Padidėjęs ekranų laikas** (ne tik mokymosi tikslais, bet ir pramogoms/laisvalaikiui)
- **Pasikeitę miego ir valgymo įpročiai**
- **Tėvų distresas, patiriama įtampa** (ji akivaizdžiai didesnė nei iki karantino)
- **Mokytojų distresas! Specialistų pervargimas!**
- **Bendravimo, socialinių santykių su bendraamžiais trūkumas**
- **Neformalaus ugdymo sumažėjimas**
- **Mokymosi sunkumai**
- **Turimi elgesio ir emocijų sutrikimai**

Tyrimas baigtas rudenį. Šiuo metu, situacija blogėja, nuovargis ir įtampa tik didėja...

Daugėja psichiatrinio lygio sutrikimų, nerimo, depresijos – apatija, bejėgiškumas arba savižala

Galimybės

- Atpažinti pažeidžiamų grupių vaikus ir paauglius
- Individualus kontaktinis bendravimas su sunkumų turinčiais vaikais
- Neformalus ugdymas
- Bendradarbiavimas – visų mokyklos bendruomenės grupių
- Pasirūpinti ugdytojais – juos skatinti rūpintis savimi

„Jiems labai trūksta to socialinio kontakto, gyvo bendravimo su draugais, jie pripažįsta, kad tai neatstoja gyvo ryšio, kai jie bendrauja kompiuteriu“

„Mes prisijungiam ir tie visi veidai tokie... Nutįsę, ištįsę, ir aš nesuprantu... Na, tai kame džiaugsmą randat? Kas džiugina? Niekas, nedžiugina, niekas...“

„Niekas tavimi nepasirūpins ir niekas tau nieko gero nenuleis... Reikia rūpintis patiems, nes tikrai dabar situacija ne iki mokytojų savijautos... Bet reik nustoti save taškyti, pasirūpinti patiems. Nes tikrai valstybė nepasirūpins...“

Galimybės: atpažinti

- **Pamatyti – pajauti - padėti**
- Ar mokame? Tikrai taip
- Ar galime? Nebūtinai
- **Pamatyti – pajauti – padėti per nuotolį sunkiau, bet įmanoma**
- Paskambinti, paprašyti prisijungti, pakalbinti
- Ne „tardyti“, o domėtis; ne „spausti“, o rūpintis; ne „moralizuoti“, o kviesti bendradarbiauti
- **Pamatyti** – reiškia prisiimti atsakomybę
- **Pajauti** sudėtinga, kai patys esame įsitempę, pikti, išsekę
- **Padėti** galime tik bendradarbiaudami

„Patys vaikai pasilieka [prisijungę] ir nori pasikalbėti. Jeigu esi kontakte su vaikais, tai lygiai taip pat ir per nuotolį bendrauji...“

„Jeigu reikia, tai važiuojame ir ieškome tų vaikų... Nes vieną vaiką juk ir augina visas kaimas“

Galimybės: atpažinti

- Mokiniai, kurie jau turi emocinių / elgesio ir mokymosi sunkumų
- Mokiniai, kurie yra socialinės rizikos veiksnius patiriančiose šeimose
- **Išjungta kamera / nerisijungiantys mokiniai:**
  1. „Anapus ekrano“ – dingęs internete
  2. Menka motyvacija, nes gabus arba turi mokymosi sunkumų
  3. Uždaras ir jautraus būdo – gėda ir įtampa „stovėti prieš klasę“
  4. Sunkumai ar iššūkiai šeimoje, namų aplinkoje
  5. ...

„Daugelis tėvų, kaip pasakyti, nelabai gražu taip, bet yra geriantys... Ir vaikai prarado saugią zoną, kur gali pabėgti nuo geriančių tėvų“

„Šiuo metu vyksta šeimose konfliktai ... Iš tiesų labai sudėtinga šeimoje. Na, aš jaučiau, kad galiu tik informuoti. Kad jie išspręstų aš jau nebegaliu tikėtis... Nes gali būti, kad jie jau taip įsikonfliktavę, paauglys su savo tėvais, kad jie nesišneka, vien ant kitų rėkia ar visokiausių dalykų vyksta šeimose, ko mes nežinome“

Galimybės: kalbėtis, bendrauti

- Kalbėtis su vaiku
- Kalbėtis su tėvais
- Pagarbiai bet aiškiai ir griežtai
- Pasitelkti kolegų ir mokyklos specialistų pagalbą
- Pasitelkti vietos bendruomenių pagalbą
- **Rūpestis, ne kontrolė**
- **Vaikai ir paaugliai negali „palaukti“ – jie auga ir siekia, jie turi augti ir siekti**
- **ČIA IR DABAR**

„Man atrodo, kad nereikia čia visko vynioti į vatą ir atvirai pasakyti. Aš išdrįstu paskambinti tėvams ir pasakyti, nes visada reikia ginti vaiką“.

„Ir reikia sakyti tiesiai šviesiai, nes nesupranta jie...“

*„Ir tėvus reikia pastiprinti... Pirmiausia **pastiprinti**, paskui jau gali „atskaityti moralą“*

**Vilnius
University**

E-VAIKAI

www.fsf.vu.lt

www.mediavaikai.lt

Roma.jusiene@fsf.vu.lt